

Διαμεσολάβηση Ομηλίκων για τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Βοηθώντας τα παιδιά να λύσουν τις διαφορές τους με ειρηνικό τρόπο

Πηγή: NWS Department of Education and Communities

Μετάφραση – Προσαρμογή: Μαρία Πατεράκη (2022)

Η μετάφραση και η προσαρμογή του υλικού είναι αποτέλεσμα εθελοντικής εργασίας. Το πρωτότυπο υλικό διατίθεται δωρεάν στο διαδίκτυο, όπως και το παρόν. Κάθε χρήση του υλικού πρέπει να συνοδεύεται από την αναφορά στην πηγή του.

Πώς να χρησιμοποιήσετε το υλικό

Το υλικό χωρίζεται σε τρία μέρη:

1. Σύνοψη της Διαμεσολάβησης Ομηλίκων για σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.
Η σύνοψη παρέχει τα βασικά σημεία της διαμεσολάβησης ομηλίκων και το πρόγραμμα για σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που ενδιαφέρονται να το εφαρμόσουν.
2. Οδηγός εκπαίδευσης των παιδιών
Ο οδηγός χρησιμοποιείται από τον/την εκπαιδευτικό που συντονίζει το πρόγραμμα και παρέχει τα βασικά σημεία τεσσάρων συνεδριών, για την εκπαίδευση των παιδιών που θα έχουν τον ρόλο του/της διαμεσολαβητή/-τριας στο σχολείο τους.
3. Δραστηριότητες
Το τετράδιο εργασιών παρέχει φύλλα εργασίας στα παιδιά που θα εκπαιδευτούν για να έχουν τον ρόλο του/της διαμεσολαβητή/-τριας στο σχολείο τους.

Περιεχόμενα

Σύνοψη για τα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Επίλυση Συγκρούσεων

Τι είναι η Διαμεσολάβηση Ομηλίκων;

Πρόγραμμα Διαμεσολάβησης Ομηλίκων για σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Διαδικασία προγράμματος Διαμεσολάβησης Ομηλίκων

Πριν υλοποιήσετε ένα πρόγραμμα Διαμεσολάβησης Ομηλίκων

Βήματα για την υλοποίηση ενός προγράμματος Διαμεσολάβησης Ομηλίκων

Οδηγός Εκπαίδευσης των παιδιών

Μέρα πρώτη: Μαθαίνουμε για τη Διαμεσολάβηση Ομηλίκων

Πρώτη συνεδρία: Τι είναι η Διαμεσολάβηση Ομηλίκων;

Δεύτερη συνεδρία: Πώς λειτουργεί η Διαμεσολάβηση Ομηλίκων;

Τρίτη συνεδρία: Επικοινωνιακές δεξιότητες

Μέρα δεύτερη: Ας εξασκηθούμε!

Τέταρτη συνεδρία: Τα στάδια της Διαμεσολάβησης Ομηλίκων

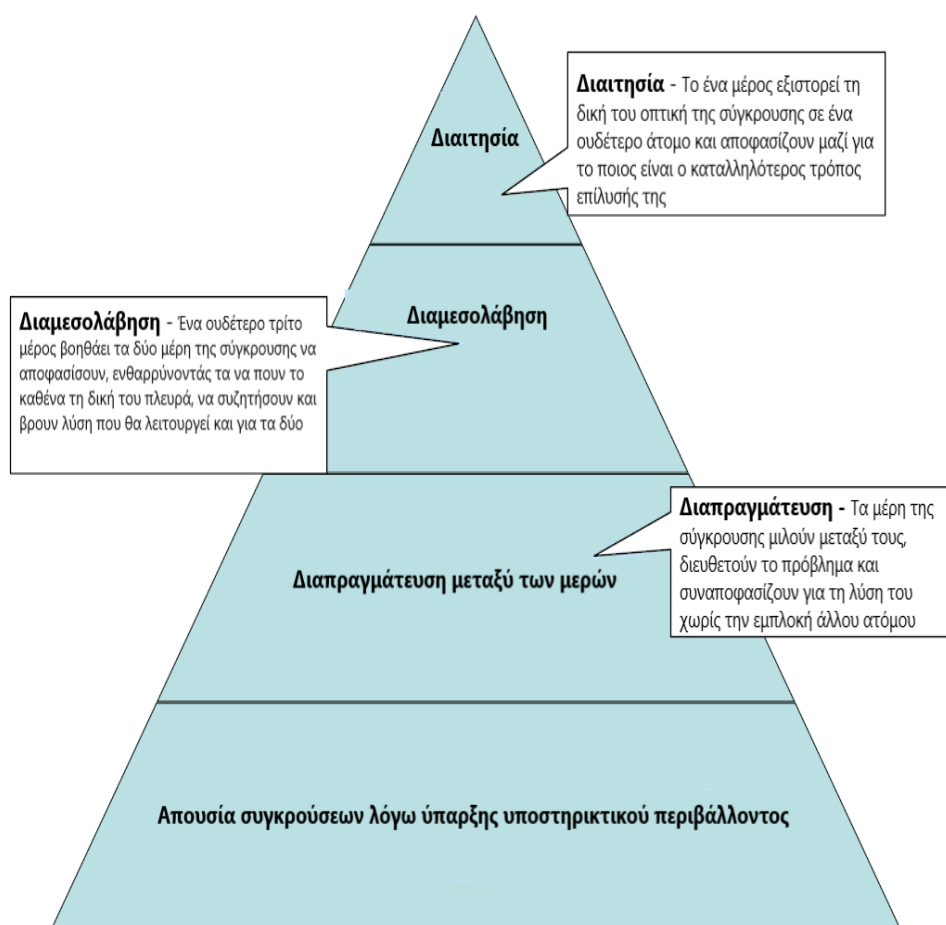
Δραστηριότητες

Ασκήσεις, δραστηριότητες και παιχνίδια ρόλων

Επίλυση Συγκρούσεων

Υπάρχει ένα φάσμα στρατηγικών για την επίλυση συγκρούσεων. Η Διαμεσολάβηση Ομηλίκων είναι μία από τις στρατηγικές. Επίλυση σύγκρουσης είναι η διαδικασία απόπειρας επίλυσης μιας διαφωνίας. Οι δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων ενδυναμώνουν, προετοιμάζουν και υποστηρίζουν τα παιδιά και τους/τις εκπαιδευτικούς να διαχειριστούν καλύτερα τις συγκρουσιακές καταστάσεις στο σχολείο, στο σπίτι και στη ζωή γενικότερα. Το φάσμα των δεξιοτήτων περιλαμβάνει την ενεργητική ακρόαση, τη διαπραγμάτευση, την αυτοπεποίθηση, την επίλυση προβλημάτων και τον στοχασμό. Η Σχολική Διαμεσολάβηση Ομηλίκων βοηθά στην ανάπτυξη μιας ασφαλούς, υποστηρικτικής σχολικής κοινότητας.

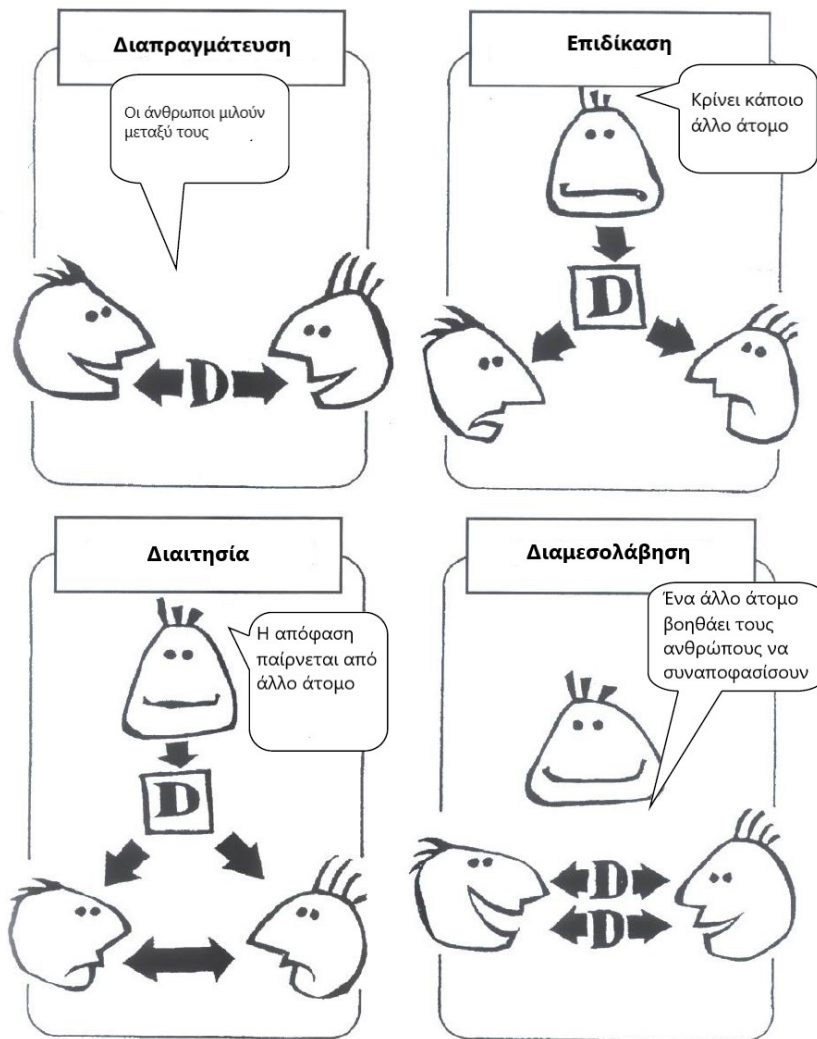
Το ιδανικό σύστημα επίλυσης συγκρούσεων

Προσαρμοσμένη μορφή από Cohen,R.(1995). *Students resolving conflict: Peer mediation in schools*. Glenview, Illinois: Goodyear Books

Επίλυση συγκρούσεων

Σε αυτό το διάγραμμα το D εκφράζει τον διάλογο (Dialogue)

Τι είναι η Διαμεσολάβηση Ομηλίκων;

Η διαμεσολάβηση μπορεί να οριστεί ως...

η διαδικασία μέσω της οποίας τα μέρη, μαζί με τη βοήθεια ενός ουδέτερου ατόμου (ή περισσότερων), συστηματικά επικεντρώνονται σε θέματα διαφωνιών προκειμένου να αναπτύξουν επιλογές, να αναλογιστούν εναλλακτικές και να φτάσουν σε μια συναινετική επίλυση που θα καλύψει τις ανάγκες τους. Η διαμεσολάβηση είναι μια διαδικασία που δίνει έμφαση στην ευθύνη που έχουν και τα δύο μέρη στη λήψη αποφάσεων, η οποία επηρεάζει τη ζωή τους.

Η Διαμεσολάβηση Ομηλίκων ασκείται συνήθως από δύο εκπαιδευμένα παιδιά (διαμεσολαβητές/-τριες), τα οποία βοηθούν, μέσω μιας δομημένης διαδικασίας, δύο άλλα παιδιά του σχολείου τους να φτάσουν στη λύση της διαφωνίας τους.

Πρόγραμμα Διαμεσολάβησης Ομηλίκων για σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Πώς μπορεί να εφαρμοστεί στο σχολείο;

Μπορεί να εφαρμοστεί ως Πρόγραμμα Σχολικών Δραστηριοτήτων, στο πλαίσιο των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας και της θεματικής «Διαπροσωπικές Σχέσεις – Επίλυση Συγκρούσεων», σε όλη τη διάρκεια του σχολικού έτους, εκτός σχολικού ωραρίου.

Αποτελεί θεματική των Εργαστηρίων Δεξιοτήτων, όμως ο χρόνος που μπορεί να αναπτυχθεί είναι περιορισμένος. Έτσι, με τις δεδομένες συνθήκες, μπορεί να παρουσιαστεί στα παιδιά ως μια επιλογή επίλυσης συγκρούσεων.

Τέλος, μπορεί να αναπτυχθεί στο πλαίσιο του μαθήματος Ζώνη Δημιουργικών Δραστηριοτήτων, στην Α τάξη των Επαγγελματικών Λυκείων.

Πώς λειτουργεί;

Η Διαμεσολάβηση Ομηλίκων είναι μια διαδικασία επίλυσης διαφωνιών η οποία συμπεριλαμβάνει ενεργά τα παιδιά. Πρόκειται για μια στρατηγική την οποία πολλά σχολεία βρίσκουν πολύ αποτελεσματική. Η διαδικασία εμπλέκει, συνήθως, δύο εκπαιδευμένα παιδιά τα οποία βοηθούν άλλα, οριοθετημένα και πλαισιωμένα, για να φτάσουν στην επίλυση μιας διαφωνίας.

Τα προγράμματα Διαμεσολάβησης Ομηλίκων συντονίζονται από εκπαιδευτικούς του σχολείου, για τους οποίους προτείνεται να έχουν λάβει προηγούμενη εκπαίδευση. Οι εκπαιδευτικοί (συντονιστές/-τριες) εκπαιδεύουν τα παιδιά που έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον να γίνουν διαμεσολαβητές/-τριες στο σχολείο τους και λειτουργούν υποστηρικτικά.

Πώς η Διαμεσολάβηση Ομηλίκων μπορεί να ωφελήσει ένα σχολείο;

Το πρόγραμμα είναι μια έγκαιρη στρατηγική παρέμβασης η οποία αν εφαρμοστεί αποτελεσματικά μπορεί να προσφέρει μια αποδοτική και κατάλληλη μέθοδο που συμβάλλει στη μείωση αντικοινωνικών συμπεριφορών, όπως η βία, ο βανδαλισμός και η αδικαιολόγητη απουσία από το σχολείο.

Οφέλη για τα σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

- Τα παιδιά νιώθουν μεγαλύτερη ευθύνη να λύσουν τα ίδια τα προβλήματά τους
- Η Διαμεσολάβηση Ομηλίκων συμβάλλει στη μείωση του εκφοβισμού
- Τα παιδιά αποκτούν δεξιότητες ζωής για πάντα, όπως είναι η επικοινωνία, η ενεργητική ακρόαση και η επίλυση προβλημάτων

Οφέλη για τους/τις διαμεσολαβητές/-τριες

- Αναπτύσσουν κοινωνικές, γλωσσικές και ηγετικές δεξιότητες
- Ο ρόλος του/της διαμεσολαβητή/-τριας αυξάνει την αυτοεκτίμηση

Οφέλη για το προσωπικό του σχολείου

- Λιγότερος χρόνος αφιερώνεται στη διαχείριση ζητημάτων μικρότερης σημασίας
- Μείωση συγκρούσεων μεταξύ παιδιών-εκπαιδευτικών

Οφέλη για όλο το σχολείο

- Ασφαλέστερο και πιο αρμονικό σχολικό περιβάλλον
- Μείωση περιστατικών εκφοβισμού

- Βελτίωση του συνολικού σχολικού κλίματος μέσω των καλύτερων σχέσεων μεταξύ των παιδιών

Είδη συγκρούσεων που είναι κατάλληλες για διαμεσολάβηση

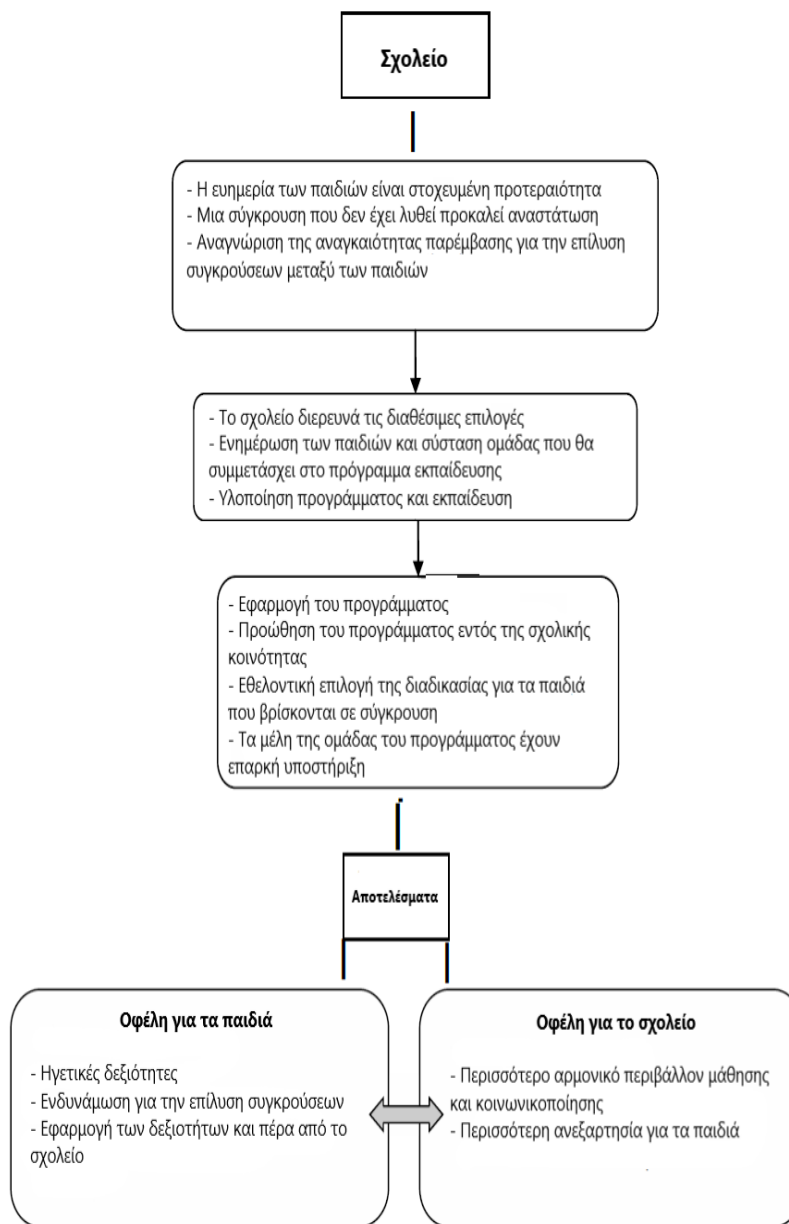
- Κουτσομπολιά και διάδοση φημών
- Προσβολές
- Προβλήματα στη φιλία
- Πειράγματα
- Απώλεια προσωπικών αντικειμένων
- Αποκλεισμός

Είδη συγκρούσεων που δεν είναι κατάλληλες για διαμεσολάβηση

- Σεξουαλική παρενόχληση
- Σωματική βία
- Ρατσισμός/Διακρίσεις
- Όπλα/ουσίες

Η Διαμεσολάβηση Ομηλίκων είναι κατάλληλη για συνηθισμένες συγκρούσεις, μικρής σημασίας. Σοβαρότερα θέματα, όπως ο εκφοβισμός, δεν είναι κατάλληλα για τη διαμεσολάβηση. Πρέπει όμως να αντιμετωπίζονται έτσι κι αλλιώς.

Η διαδικασία ενός προγράμματος Διαμεσολάβησης Ομηλίκων

Πριν από την εφαρμογή ενός προγράμματος διαμεσολάβησης

Αν σκέφτεστε να εφαρμόσετε ένα πρόγραμμα Διαμεσολάβησης Ομηλίκων στο σχολείο σας, προηγουμένως θα ήταν χρήσιμο να:

- διερευνήσετε αν τα μέλη του Συλλόγου Διδασκόντων του σχολείου θα είναι υποστηρικτικά σε ένα τέτοιο πρόγραμμα
- μελετήσετε το υλικό που υπάρχει διαθέσιμο (π.χ. στο διαδίκτυο) και, αν υπάρχει η δυνατότητα, εκπαιδεύετε προτού εκπαιδεύσετε τα παιδιά.
- προτείνετε στα μέλη του Συλλόγου Διδασκόντων να τους παρουσιάσετε τον θεσμό προς ενημέρωσή τους

Βήματα εφαρμογής ενός προγράμματος Διαμεσολάβησης Ομηλίκων

Αφού αποφασίσετε να εφαρμόσετε ένα πρόγραμμα Διαμεσολάβησης Ομηλίκων, θα βοηθούσε να σκεφτείτε τα παρακάτω:

- Πόσα παιδιά πρόκειται να εκπαιδευτούν;
- Ποιες ποιότητες χρειάζεται να έχουν τα παιδιά που θα εκπαιδευτούν για να γίνουν διαμεσολαβητές/-τριες στο σχολείο τους;
- Η ομάδα παιδιών θα είναι μεικτή (από όλες τις τάξεις);
- Υπάρχουν συνάδελφοι που θα ήθελαν να συνεργαστείτε; (π.χ. να συντονίσετε από κοινού ένα πρόγραμμα)
- Ποια είδη συγκρούσεων μπορούν να επιλυθούν με διαμεσολάβηση στο συγκεκριμένο σχολείο; (π.χ. μπορεί την τρέχουσα περίοδο να εξελίσσεται ένα περιστατικό εκφοβισμού, το οποίο δεν είναι κατάλληλο να πάει στη διαμεσολάβηση)

Αν κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης αποκαλυφθεί ότι πρόκειται για κατάσταση όπως σεξουαλική παρενόχληση, σωματική βία, ρατσισμός/διακρίσεις, εγκληματική συμπεριφορά, όπλα/ουσίες, η διαδικασία διακόπτεται και τα παιδιά που διαμεσολαβούν ενημερώνουν τον/την εκπαιδευτικό που συντονίζει το πρόγραμμα.

- Πώς τα περιστατικά συγκρούσεων θα πηγαίνουν στη διαμεσολάβηση;
- Σε ποιον χώρο του σχολείου θα γίνεται η διαμεσολάβηση;
- Ποιο υλικό θα χρησιμοποιήσετε για την εκπαίδευση των παιδιών, τι μέσα θα χρειαστείτε και τι προετοιμασία χρειάζεται να κάνετε;
- Πώς θα διαχειριστείτε τον χρόνο ώστε να μπορέσετε να υποστηρίξετε την εκπαίδευση των παιδιών;
- Ποιες πληροφορίες θα προωθήσετε στο σχολείο, στους γονείς και στην κοινότητα;
- Πώς θα λάβετε τη συναίνεση των γονέων/κηδεμόνων για τη συμμετοχή των παιδιών τους στο πρόγραμμα;

Ποιότητες διαμεσολαβητή/-τριας

- Αποτελεσματική επικοινωνία
- Ενεργητική ακρόαση και σύνοψη
- Κατανόηση συναισθημάτων και ενσυναίσθηση
- Αυτοπεποίθηση
- Δεξιότητες επίλυσης συγκρούσεων

Education &
Communities

Public Schools NSW

Οδηγός εκπαίδευσης διαμεσολαβητών/-τριών

Μέρα πρώτη: Μαθαίνουμε για τη διαμεσολάβηση ομηλίκων

Πρώτη συνεδρία: Τι είναι η διαμεσολάβηση ομηλίκων;

Σκοπός

Βασικοί κανόνες

Τι είναι η διαμεσολάβηση ομηλίκων;

Επίλυση συγκρούσεων

Ο ρόλος του/της διαμεσολαβητή/-τριας

Ποιότητες του/της διαμεσολαβητή/-τριας

Οφέλη για τα παιδιά με ρόλο διαμεσολαβητή/-τριας

Όρια και εμπιστευτικότητα

Τι κάνουμε και τι δεν κάνουμε στη διαμεσολάβηση

Δεύτερη συνεδρία: Πώς δουλεύει η διαμεσολάβηση ομηλίκων;

Διαδικασία παραπομπής

Είδη συγκρούσεων που είναι κατάλληλα για διαμεσολάβηση

Τρίτη συνεδρία: Επικοινωνιακές δεξιότητες

Ενεργητική ακρόαση

Αναδιατύπωση

Σύνοψη δηλώσεων/διευκρινήσεων

Διερεύνηση φόβων, αναγκών και συναισθημάτων

Τι είναι ενσυναίσθηση;

Μέρα δεύτερη: Ας εξασκηθούμε!

Τέταρτη συνεδρία: Τα στάδια της διαμεσολάβησης

Τα στάδια της διαμεσολάβησης

Δείγμα σεναρίου

Φόρμα συμφωνίας για τη διαμεσολάβηση

Φόρμα σύνοψης

Παιχνίδια ρόλων

Μέρα πρώτη: Μαθαίνουμε για τη διαμεσολάβηση ομηλίκων

Σκοπός

- Δώστε στα παιδιά τον ορισμό της διαμεσολάβησης ομηλίκων και βοηθήστε τα να αναπτύξουν γνώση για τις διαδικασίες επίλυσης συγκρούσεων
- Αναπτύξτε μια λίστα με τις ποιότητες που έχει ένας/μία καλός/-η διαμεσολαβητής/-τρια
- Κατανόηση της επίλυσης συγκρούσεων
- Αναγνώριση των ειδών των συγκρούσεων που είναι κατάλληλες για διαμεσολάβηση
- Ενημερώστε τα παιδιά που εκπαιδεύονται στη διαμεσολάβηση, για τα όρια και θέματα εμπιστευτικότητας
- Βοηθήστε τα παιδιά να αναγνωρίσουν και να εξασκήσουν την ενεργητική ακρόαση
- Τα στάδια της διαμεσολάβησης
- Δώστε στα παιδιά που εκπαιδεύονται την ευκαιρία να θέσουν ερωτήματα σχετικά με τον ρόλο του/της διαμεσολαβητή/-τριας
- Παιχνίδια ρόλων

Βασικοί κανόνες

Μαζί με τα παιδιά σκεφτείτε κανόνες οι οποίοι θα θέλατε να ισχύουν κατά τη διάρκεια των εκπαιδεύσεων. Χρησιμοποιήστε τον πίνακα ή κάποιον άλλον τρόπο για να γράψετε αυτούς τους κανόνες.

Μερικοί από αυτούς μπορεί να είναι:

- Αλληλοσεβασμός
- Όταν μιλάει ένα άτομο το ακούμε
- Ακολουθούμε τους κανόνες
- Αν θέλουμε να πάρουμε τον λόγο σηκώνουμε το χέρι μας
- Είμαστε συνεπείς

Είναι καλή ιδέα να συζητήσετε ως ομάδα τη σημασία του κάθε κανόνα που έχετε θέσει, στην πράξη. Για παράδειγμα, «τι σημαίνει να ακούμε ένα μέλος της ομάδας όταν μιλάει;». Σημαίνει να μην μιλάμε με άλλα άτομα την ώρα εκείνη, να μην δημιουργούμε θορύβους, να μην διακόπτουμε, να μην κάνουμε κριτική, χαρακτηρισμούς κ.α.

Πρώτη συνεδρία: Τι είναι διαμεσολάβηση ομηλίκων;

Καλωσορίστε τα παιδιά και πείτε τους ότι το πρόγραμμα στο οποίο επέλεξαν να συμμετάσχουν μπορεί να αλλάξει σημαντικά τις ζωές τις δικές τους και των συνομηλίκων τους. Σε προσωπικό επίπεδο, τόσο η εκπαίδευση όσο και η επιλογή τους να είναι διαμεσολαβητές/-τριες στην σχολική κοινότητα, αποτελεί ένα μεγάλο επίτευγμα για τα ίδια.

Τονίστε στα παιδιά ότι θα ασκούν τη διαμεσολάβηση σε συνομήλικα ή και σε νεότερα παιδιά, επομένως είναι σημαντικό να έχουν στο μυαλό τους τις δικές τους εμπειρίες και τα δικά τους συναισθήματα από τη σχολική ζωή.

Υπάρχουν φορές που οι άνθρωποι που βρίσκονται σε σύγκρουση χρειάζονται βοήθεια για να λύσουν τα προβλήματά τους και η διαμεσολάβηση αποτελεί έναν τρόπο βοήθειας.

Τι είναι διαμεσολάβηση ομηλίκων;

Η επίλυση συγκρούσεων αποτελεί ένα ευρύ φάσμα διαδικασιών, μία από τις οποίες είναι διαμεσολάβηση, η οποία μπορεί να οριστεί ως:

η διαδικασία μέσω της οποίας τα μέρη, μαζί με τη βοήθεια ενός ουδέτερου ατόμου (ή περισσότερων), συστηματικά επικεντρώνονται σε θέματα διαφωνιών προκειμένου να αναπτύξουν επιλογές, να αναλογιστούν εναλλακτικές και να φτάσουν σε μια συναινετική επίλυση που θα καλύψει τις ανάγκες τους. Η διαμεσολάβηση είναι μια διαδικασία που δίνει έμφαση στην ευθύνη που έχουν και τα δύο μέρη στη λήψη αποφάσεων που επιδρά στη ζωή τους.

Folberg, J. and Taylor, A. (1986) *A Comprehensive Guide to Resolving Conflict Without Litigation*. San Francisco: Jossey-Bass

Συζητήστε τον ορισμό και ενθαρρύνετε τα παιδιά να κάνουν ερωτήσεις ή σχόλια.

Η διαμεσολάβηση βοηθά ανθρώπους που βρίσκονται σε σύγκρουση, να βρουν λύσεις

Η διαμεσολάβηση ομηλίκων είναι μια δομημένη διαδικασία την οποία εφαρμόζουν δύο εκπαιδευμένα άτομα (διαμεσολαβητές/-τριες), με σκοπό να βοηθήσουν δύο παιδιά που βρίσκονται σε σύγκρουση, να φτάσουν σε μια λύση.

Ερώτηση: Με βάση αυτόν τον ορισμό ποια πιστεύετε ότι είναι τα σημαντικά στοιχεία της διαμεσολάβησης ως τρόπος επίλυσης συγκρούσεων;

Βεβαιωθείτε ότι θα αναφερθούν τα ακόλουθα:

- είναι δομημένη διαδικασία
- οι διαμεσολαβητές/-τριες έχουν τον έλεγχο της διαδικασίας
- τα μέρη έχουν τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας
- τα μέρη αναλαμβάνουν την ευθύνη για το πριν και για το μετά
- η αμεροληψία των διαμεσολαβητών/-τριών
- η διαμεσολάβηση ενθαρρύνει τα άτομα να αλλάξουν τον τρόπο που διαπραγματεύονται να μετατοπιστούν από αυτή τη θέση στη διαπραγμάτευση που βασίζεται σε αρχές, στο θέμα και στο τι είναι συμφέρον.

Επίλυση σύγκρουσης

Τι είναι σύγκρουση;

Ας ξεκινήσουμε αναζητώντας μερικούς από τους λόγους για τους οποίους προκύπτουν συγκρούσεις και μερικούς από τους τρόπους που οι άνθρωποι διαχειρίζονται τη σύγκρουση.

Πιστεύουμε πως η σύγκρουση αφορά:

- τα γεγονότα, αλλά στην πραγματικότητα αφορά τα συναισθήματα
- την διασφάλιση της ευτυχίας, αλλά στην πραγματικότητα αφορά τις σχέσεις
- την πραγματικότητα, αλλά στην πραγματικότητα αφορά τις αντιλήψεις

Σκεφτείτε ιδέες, όπως:

- πόλεμοι
- καυγάδες
- οικογενειακές συγκρούσεις
- συμμορίες
- ρατσισμό

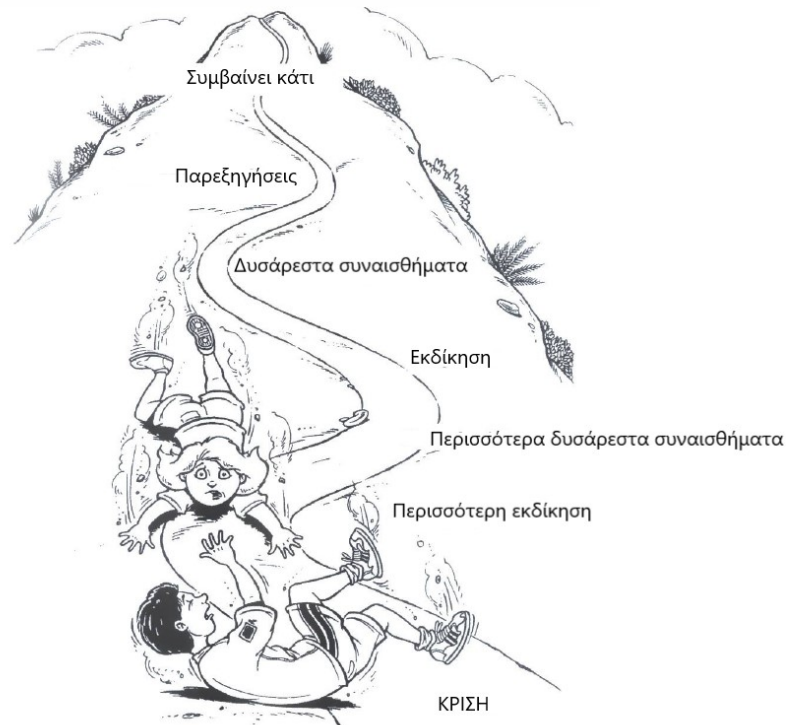
Η σύγκρουση αφορά:

- συναισθήματα
- σχέσεις
- αντιλήψεις

Κατανόηση της σύγκρουσης

- η σύγκρουση υπάρχει στην κοινωνία
- οι περισσότεροι άνθρωποι θα προτιμούσαν να επιλύουν τις συγκρούσεις
- πρέπει να υπάρχει διαχείριση συναισθημάτων
- η έγκαιρη παρέμβαση είναι απαραίτητη για την επιτυχημένη επίλυση της σύγκρουσης

Τα επίπεδα της σύγκρουσης

Heaton & Lvnch (2003) Managing Conflict with Confidence

Αναγνώριση των επιπέδων της σύγκρουσης

Είναι σημαντική η αναγνώριση των επιπέδων της σύγκρουσης. Μερικές συγκρούσεις μπορεί να είναι πολύ δύσκολο να λυθούν εξαιτίας του επιπέδου της έντασης των συναισθημάτων ή εξαιτίας του γεγονότος ότι η σύγκρουση συνδέεται με συγκεκριμένες αξίες, πεποιθήσεις ή προσδοκίες.

Για παράδειγμα:

- Συμβαίνει κάτι
- Παρεξηγήσεις: μια σειρά από περιστατικά που αφορούν το ίδιο άτομο, τα οποία μπορεί να οδηγήσουν σε παρεξηγήσεις και να εντείνουν τα δυσάρεστα συναισθήματα
- Δυσάρεστα συναισθήματα: το αίσθημα ότι κάτι δεν είναι σωστό
- Εκδίκηση

- Περισσότερα δυσάρεστα συναισθήματα
- Περισσότερη εκδίκηση: όταν υπάρχουν υψηλά επίπεδα έντασης και αρνητικών συναισθημάτων μεταξύ των παιδιών είναι πιθανό να βλέπουν το ένα το άλλο αρνητικά και αυτό μπορεί να πυροδοτήσει δυσάρεστα συναισθήματα και κρίσεις για το άλλο άτομο
- Περιστατικό: ένα περιστατικό συχνά είναι ακούσιο, αλλά μπορεί να θεωρηθεί σκόπιμο
- Κρίση!

Αφού έχετε συζητήσει με τα παιδιά το διάγραμμα, αναφέρετε τα ακόλουθα σημεία:

- Οι συγκρούσεις συμβαίνουν όταν τα άτομα ή οι ομάδες έχουν διαφορετικές ανάγκες
- Οι συγκρούσεις μπορεί να συμβούν ανάμεσα σε δύο ή περισσότερα άτομα
- Οι συγκρούσεις μπορεί να είναι θετικές ή αρνητικές
- Οι συγκρούσεις περιλαμβάνουν διαφορές στις στάσεις, στις αξίες, στις προσδοκίες και στις αντιλήψεις
- Οι συγκρούσεις μπορεί να γίνουν καταστροφικές αν δεν αντιμετωπιστούν δομικά
- Μπορούμε να πούμε ότι οι συγκρούσεις μπορεί να είναι μια μάχη επιθυμιών, αναγκών ή συμφερόντων μεταξύ των ατόμων

Αντίδραση στη σύγκρουση

Όταν προκύψει μια σύγκρουση, οι άνθρωποι ανταποκρίνονται με διάφορους τρόπους.

Μερικοί από αυτούς είναι:

Αποφυγή

Για παράδειγμα, όταν ένα άτομο απομακρύνεται ή δεν συζητά για το θέμα. Όταν χρησιμοποιείται η αποφυγή, καλύπτονται οι ανάγκες;

Συμβιβασμός

Για παράδειγμα, όταν και τα δύο μέρη πρέπει να υποχωρήσουν σε κάτι και κανένα δεν παίρνει ακριβώς αυτό που θέλει. Ποιο καλύπτει τις ανάγκες του;

Προσαρμογή

Για παράδειγμα, όταν το ένα μέρος παραδίνεται στο άλλο. Ποιο μέρος καλύπτει τις ανάγκες του;

Ανταγωνισμός

Για παράδειγμα, όταν και τα δύο μέρη προσπαθούν να πάρουν αυτό που θέλουν μέσα από καυγάδες. Ποιο μέρος καλύπτει τις ανάγκες του;

Αυτό εξαρτάται από το ποιο μέρος κερδίζει.

Συνεργασία

Όταν οι άνθρωποι δουλεύουν μαζί για να ξεπεράσουν ένα πρόβλημα είναι πολύ πιθανό να καλυφθούν οι ανάγκες και των δύο μερών.

Αυτοί οι τρόποι προσπάθειας επίλυσης προβλημάτων έχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα.

Ας δούμε ποια μπορεί να είναι αυτά.

Διαχείριση συγκρούσεων

Στρατηγική	Κάλυψη αναγκών	
	Οι ανάγκες μου	Οι ανάγκες άλλων
Αποφυγή		
Συμβιβασμός	✓	✓
Προσαρμογή		✓
Ανταγωνισμός – Αν κερδίσω	✓	
Ανταγωνισμός – Αν δεν κερδίσω		✓
Συνεργασία	✓	✓

Ερώτηση: Ποια είναι τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των παραπάνω επιλογών

Ο ρόλος του/της διαμεσολαβητή/-τριας

Ο/η διαμεσολαβητής/-τρια έχει ρόλο ο οποίος ορίζεται από τη φύση της διαδικασίας και τις φιλοσοφικές αρχές που τη διέπουν. Αυτός ο ρόλος είναι διαφορετικός από άλλους, όπως του διαιτητή ή του δικαστή.

Καταγράψτε σε ένα χαρτί τους διαφορετικούς ρόλους ενός/μιας διαμεσολαβητή/-τριας.

Συμπεράσματα:

Βεβαιωθείτε ότι έχουν αναφερθεί τα ακόλουθα σημεία:

- ουδετερότητα (αμεροληψία)
- σεβασμός
- εμπιστευτικότητα
- Δεν δίνει συμβουλές
- Καθοδηγεί τα μέρη μέσα από μια διαδικασία
- Διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ των μερών

- Βοηθά τα μέρη να παράγουν επιλογές με κοινό όφελος και για τα δύο
- Δρα ρεαλιστικά με σκοπό να βοηθήσει τα μέρη να ελέγξουν τη δυνατότητα εφαρμογής των επιλογών τους.

Ερώτηση: Με δεδομένο τον ρόλο του/της διαμεσολαβητή/-τριας, ποια πιστεύετε ότι είναι τα χαρακτηριστικά και οι δεξιότητες που περιμένουμε να έχει;

Καταγράψτε τις απαντήσεις των παιδιών στον πίνακα και βεβαιωθείτε ότι θα αναφερθούν τα ακόλουθα:

- Ελικρίνεια
- Ανεκτικότητα
- Ηρεμία
- Εκπαίδευση
- Να εκφράζει ενδιαφέρον
- Κατανόηση
- Δημιουργικότητα
- Φιλικότητα
- Ευγένεια
- Ενσυναίσθηση
- Αμεροληψία
- Σεβασμό
- Υπομονή
- Κριτική ικανότητα
- Επικοινωνιακές δεξιότητες

Ερώτηση: Αυτές οι δεξιότητες είναι έμφυτες ή μπορούν να αναπτυχθούν;

Άσκηση: Τα οφέλη του να είσαι διαμεσολαβητής/-τρια

Ζητήστε από τα παιδιά να σημειώσουν ποια οφέλη πιστεύουν πως αποκομίζουν τα άτομα που είναι διαμεσολαβητές/-τριες στη σχολική τους κοινότητα.

Συζητήστε τις απαντήσεις ως ομάδα.

Όρια κι εμπιστευτικότητα

Ενημερώστε τα παιδιά ότι ποιότητα καλού/-ης διαμεσολαβητή/-τριας είναι να θέτει ξεκάθαρα όρια. Αυτό σημαίνει ότι κατανοεί τα όρια του ρόλου που έχει. Τα όρια επιτρέπουν στα μέρη να μάθουν το πλαίσιο ανεκτικότητας. Για παράδειγμα, οι καλοί/-ες διαμεσολαβητές/-τριες:

- κατανοούν ότι δεν υποκαθιστούν τον ρόλο εκπαιδευτικού
- βοηθούν τα μέρη να κατανοήσουν τι περιμένουν από αυτά
- βοηθούν τα μέρη να λύσουν τα ίδια το πρόβλημά τους παρά τους λένε τι να κάνουν

Επίπεδο εμπλοκής (γνωριμία με τα όριά σου)

Ρωτήστε τα παιδιά που εκπαιδεύονται πώς θα ξέρουν ότι υπερεμπλέκονται με ένα μέρος. Για παράδειγμα:

- πιάνω τον εαυτό μου να ανησυχώ για το ένα μέρος όταν είμαι στο σπίτι
- δε μπορώ να βγάλω από το μυαλό μου τα προβλήματα των μερών

Εξηγήστε στα παιδιά πως ένας από τους λόγους για τους οποίους γίνεται αναφορά στον/στη συντονιστή/-τρια του προγράμματος μετά από κάθε συνεδρία διαμεσολάβησης, είναι για την αποφόρτιση των διαμεσολαβητών/-τριών από τα προβλήματα των μερών.

Συζητήστε τα ακόλουθα θέματα με τα παιδιά:

Τι είναι εμπιστευτικότητα;

Προτεινόμενη απάντηση:

Εμπιστευτικότητα σημαίνει ιδιωτικότητα. Δηλαδή, σημαίνει πως οποιεσδήποτε πληροφορίες σας έχει πει ένα άτομο θα πρέπει να παραμείνουν μεταξύ σας. Ωστόσο, εάν κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης οποιοδήποτε μέρος αποκαλύψει πληροφορίες που έχουν σχέση με σεξουαλική κακοποίηση, σωματική βία, ρατσισμό, παράνομες ουσίες ή χρήση όπλων, η διαδικασία της διαμεσολάβησης πρέπει να διακοπεί και να ενημερωθεί **άμεσα** ο/η εκπαιδευτικός που συντονίζει το πρόγραμμα.

Ποιες είναι μερικές από τις δυσκολίες που μπορεί να προκύψουν στη διαμεσολάβηση;

Προτεινόμενες απαντήσεις:

- να θυμηθούμε τα στάδια της διαμεσολάβησης
- να δίνουμε εμείς λύσεις και απαντήσεις αντί να βοηθήσουμε τα μέρη να το κάνουν
- να βιαστούμε να φτάσουμε σε μια συμφωνία
- να τηρήσουμε δίκαια τον χρόνο που θα μιλήσει το κάθε μέρος
- να δουλεύουμε ομαδικά

Ερώτηση: Ποιες πληροφορίες οφείλουν οι διαμεσολαβητές/-τριες να μεταφέρουν στον/στην εκπαιδευτικό που συντονίζει το πρόγραμμα της διαμεσολάβησης στο σχολείο;

Προτεινόμενη απάντηση:

Αν κατά τη διάρκεια της διαμεσολάβησης κάποιο από τα μέρη αποκαλύψει πληροφορίες που έχουν σχέση με σεξουαλική κακοποίηση, σωματική βία, ρατσισμό, παράνομες ουσίες ή χρήση όπλου, πρέπει να διακόψουν τη διαδικασία αμέσως και να ενημερώσουν τον/την εκπαιδευτικό που συντονίζει το πρόγραμμα της διαμεσολάβησης στο σχολείο.

Δραστηριότητα: Αναγνωρίζοντας τα όρια

Διαβάστε στα παιδιά τα ακόλουθα σενάρια και συζητήστε ως ομάδα. Ενθαρρύνετε ερωτήσεις και σχόλια.

- Ένα μέρος σας ζητά να κρατήσετε ένα μυστικό που θέλει να σας πει. Τι θα απαντήσετε/κάνετε;
- Ένα μέρος σας λέει ότι έχει κλέψει κάτι από κάποιο παιδί. Τι θα απαντήσετε/κάνετε;
- Τα παιδιά της παρέας σας ξέρουν ότι διαμεσολαβήσατε για την επίλυση μιας σύγκρουσης κάποιων παιδιών του σχολείου σας και σας ρωτάνε να μάθουν λεπτομέρειες για το τι είπατε στη διαδικασία. Τι θα απαντήσετε;
- Ένα μέρος σας λέει κάτι προσωπικό του, το οποίο είναι παρόμοιο με κάτι που έχετε βιώσει και εσείς στο παρελθόν. Τι θα απαντήσετε/κάνετε; Θα μοιραστείτε την εμπειρία σας μαζί του;
- Ένα παιδί σας λέει ότι δέχεται εκφοβισμό από ένα άλλο και θέλει να το «τακτοποιήσετε». Τι θα απαντήσετε/κάνετε;

Τι κάνουμε και τι δεν κάνουμε στη διαμεσολάβηση

Ρωτήστε τα παιδιά τι πιστεύουν ότι είναι αποδεκτό να κάνει ένας/μία διαμεσολαβητής/-τρια και τι δεν είναι.

Βεβαιωθείτε πως οι απαντήσεις θα περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Δεν είναι αποδεκτό

- Το κουτσομπολιό
- Να λέμε στα μέρη πώς θα λύσουν το πρόβλημά τους
- Να κρίνουμε τα μέρη
- Να υποστηρίζουμε το ένα από τα δύο μέρη
- Να επιτρέπουμε άλλα άτομα να επεμβαίνουν στη διαμεσολάβηση

Είναι αποδεκτό

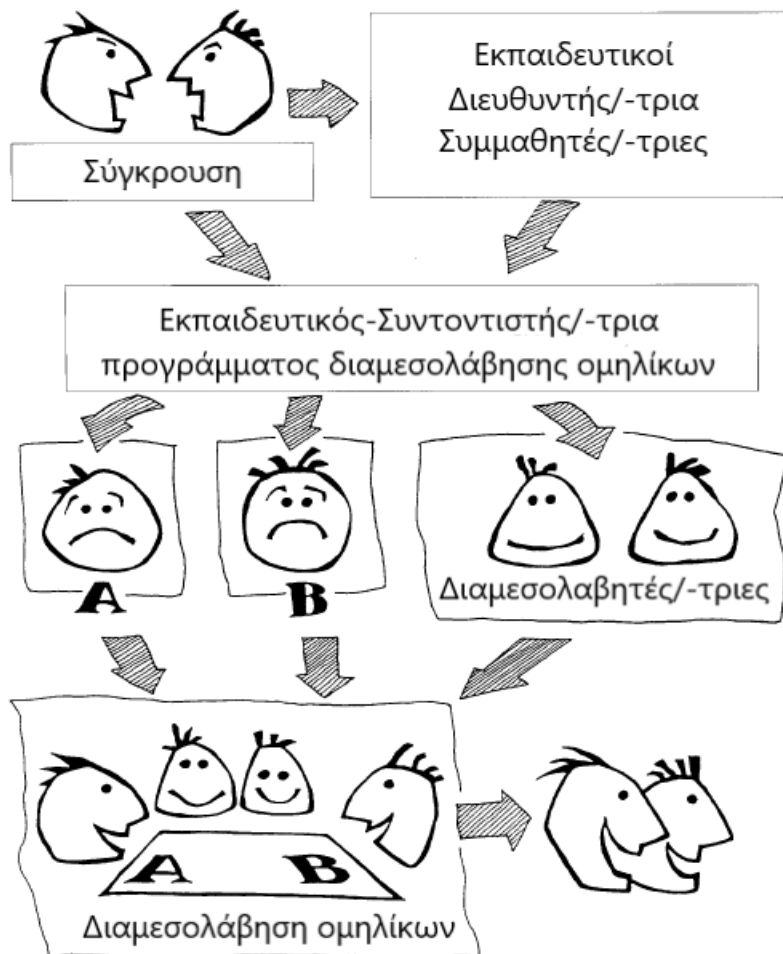
- Να ακούμε και τα δύο μέρη

- Να είμαστε δίκαιοι/-ες
- Να βοηθάμε τα μέρη να δουλεύουν προς την κατεύθυνση εύρεσης μιας λύσης ωφέλιμης και για τα δύο
- Να ενθαρρύνουμε τα μέρη να λύνουν τα προβλήματά τους και να μην βιάζονται να δώσουν λύσεις

Adapted from Stern, F. (1998) *Mediation in Schools Training Manual*, Peer Resource Consulting: Northcote.

Δεύτερη συνεδρία: Πώς λειτουργεί η διαμεσολάβηση ομηλίκων;

Συζητήστε το παρακάτω διάγραμμα με τα παιδιά

Είδη συγκρούσεων που είναι κατάλληλες για διαμεσολάβηση

Η διαμεσολάβηση ομηλικών **μπορεί** να χρησιμοποιηθεί για τα παρακάτω είδη συγκρούσεων:

- Προσβολές
- Κουτσομπολιά και φήμες
- Προβλήματα μεταξύ φίλων
- Πειράγματα
- Απώλεια προσωπικών αντικειμένων
- Περιθωριοποίηση

Η διαμεσολάβηση **δε μπορεί** να χρησιμοποιηθεί για τα παρακάτω είδη συγκρούσεων:

- Σωματική επίθεση
- Ρατσισμό
- Σεξουαλική παρενόχληση/κακοποίηση
- Χρήση όπλων και ψυχοτρόπων ουσιών

Πολλές από τις περιπτώσεις συγκρούσεων που περιλαμβάνονται στην παρακάτω άσκηση μπορούν να επιλυθούν με διαμεσολάβηση ομηλικών.

Έχει φανεί πως η πλειονότητα συγκρούσεων μικρής σοβαρότητας μεταξύ των παιδιών, μπορούν να επιλυθούν με διαμεσολάβηση ομηλικών.

Μοιράστε στα παιδιά από ένα αντίγραφο του πίνακα που βρίσκεται στην επόμενη σελίδα. Οι σωστές απαντήσεις είναι:

Περιστατικό σύγκρουσης	Κατάλληλο να επιλυθεί με διαμεσολάβηση Ναι/Όχι
Δε με αφήνει να παίξω	Ναι
Μου πήρε τη μπάλα	Ναι
Με βρίζει	Ναι
Με πέταξε κάτω και με κλώτσησε	Όχι
Μου έκρυψε την τσάντα	Ναι
Μου πέταξε το σάντουιτς και αυτό με χτύπησε στον ώμο	Ναι
Η φίλη μου δε μ' αγαπάει πια	Ναι
Με απείλησε με μαχαίρι	Όχι
Μια ομάδα αγοριών με βρήκε στην τουαλέτα και με απείλησε ότι θα τα πούμε μετά το σχολείο	Όχι

Συζητήστε τις απαντήσεις ως ομάδα.

Ποια περιστατικά σύγκρουσης είναι κατάλληλα να επιλυθούν με διαμεσολάβηση ομηλίκων;

Περιστατικό σύγκρουσης	Κατάλληλο να επιλυθεί με διαμεσολάβηση Ναι/Όχι
Δε με αφήνει να παίξω	
Μου πήρε τη μπάλα	
Με βρίζει	
Με πέταξε κάτω και με κλώτσησε	
Μου έκρυψε την τσάντα	
Μου πέταξε το σάντουιτς και αυτό με χτύπησε στον ώμο	
Η φίλη μου δε μ' αγαπάει πια	
Με απείλησε με μαχαίρι	
Μια ομάδα αγοριών με βρήκε στην τουαλέτα και με απείλησε ότι θα τα πούμε μετά το σχολείο	

Τρίτη συνεδρία: Επικοινωνιακές δεξιότητες

Ενημερώστε τα παιδιά ότι η τρίτη συνεδρία θα εστιάσει σε επικοινωνιακές δεξιότητες όπως είναι η ενεργητική ακρόαση, η αναδιατύπωση, η σύνοψη, το ξεκαθάρισμα και η ενσυναίσθηση.

Η αποτελεσματική επικοινωνία συνδέει τους ανθρώπους και επιτρέπει την ανταλλαγή απόψεων, συναισθημάτων και ιδεών, οδηγώντας στην κατανόηση.

Δραστηριότητα – Ημερομηνίες και χρονολογίες γενεθλίων

Ζητήστε από τα παιδιά να καθίσουν το ένα δίπλα στο άλλο με βάση την ημερομηνία και τη χρονιά που γεννήθηκαν, χωρίς να μιλούν.

Συζητήστε τα ακόλουθα:

- Ποιες μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν για να προσπαθήσετε να πετύχετε τον στόχο σας;
- Γιατί ήταν τόσο δύσκολο να επιτευχθεί ο στόχος;
- Με ποιον τρόπο θα μπορούσε η δραστηριότητα να είχε επιτευχθεί πιο εύκολα;

Ενεργητική ακρόαση

Μοιράστε στα παιδιά από ένα έντυπο με το κινέζικο σύμβολο που εκφράζει την ακρόαση και βρίσκεται στην επόμενη σελίδα.

Συζητήστε με τα παιδιά τους λόγους για τους οποίους το σύμβολο περιλαμβάνει την καρδιά, όπως και συνηθισμένα πράγματα όπως το αυτί, εσάς, τα μάτια και την αναπόσπαστη προσοχή.

Συμπέρασμα: Μόνον όταν συμμετέχει η καρδιά (πραγματική ενσυναίσθηση προς το πρόσωπο το οποίο ακούμε) είμαστε πραγματικά ικανοί/-ες να κατανοήσουμε το μήνυμα που μας στέλνει.

Κινέζικο σύμβολο που εκφράζει την ακρόαση

Συζήτηση: Οδηγός για την ενεργητική ακρόαση

Καταγράψτε στον πίνακα τα ακόλουθα σημεία (λέξεις με έντονη γραφή)

Σταματήστε να μιλάτε

Δε μπορείτε να ακούσετε αν μιλάτε.

Κάντε το άτομο που μιλάει να νιώθει άνετα

Δημιουργήστε τις συνθήκες μέσα στις οποίες θα νιώσει άνετα, διατηρήστε μια θετική γλώσσα σώματος, π.χ. κοιτάτε το άτομο όσο μιλάει.

Εκφράστε στο άτομο τη θέλησή σας να ακούσετε

Εκφραστείτε λεκτικά με τρόπους που δείχνουν ότι παρακολουθείτε το άτομο που μιλάει, π.χ. «Ναι, καταλαβαίνω», «Πες μου περισσότερα γι' αυτό» κ.α.

Αποφύγετε τη διάσπαση της προσοχής σας

Επικεντρώστε το μυαλό σας στο τι λέγεται εκείνη τη στιγμή και μην κάνετε κάτι άλλο, π.χ. μην ξεφυλλίζετε κάποιο βιβλίο.

Εκφράστε ενσυναίσθηση

Θυμηθείτε τον κινέζικο χαρακτήρα για την ακρόαση και τον ρόλο που παίζει η «καρδιά».

Κάντε υπομονή

Επιτρέψτε στον χρόνο να κυλήσει, μη βιάζεστε να τελειώσετε, καθώς η παύση δε σημαίνει απαραίτητα ότι το άτομο που μιλάει έχει ολοκληρώσει αυτό που θέλει να πει.

Δώστε προσοχή στον τόνο

Η ένταση της φωνής και ο τόνος δείχνουν τις αντιδράσεις του ατόμου σε αυτό που είπατε.

Ακούστε το μήνυμα – όχι μόνον τις λέξεις

Θέλετε να έχετε την πλήρη εικόνα, όχι μόνο μερικά κομμάτια του παζλ.

Κάντε ερωτήσεις

Οι ερωτήσεις βοηθούν τις σχέσεις να βελτιωθούν και κάνουν κατανοητά αυτά που οι άνθρωποι θέλουν να πουν.

Σταματήστε να μιλάτε

Να θυμάστε ότι έχουμε δύο αυτιά και ένα στόμα, για να μας υπενθυμίζει να ακούμε περισσότερο παρά να μιλάμε.

Τι είναι ενεργητική ακρόαση;

Ρωτήστε τα παιδιά το πώς μπορούν να ξέρουν αν ένα άτομο ακούει αυτά που λένε.

Δραστηριότητα: Ραντεβού στο σινεμά!

Δείξτε στα παιδιά πως η ακρόαση μπορεί να είναι κάτι δύσκολο. Διαλέξτε τρία από τα παιδιά που θεωρούν τους εαυτούς τους καλούς/-ες ακροατές/-τριες. Τα παιδιά αυτά βγαίνουν από την αίθουσα και ένα-ένα μπαίνουν μέσα, λαμβάνουν κάποιες πληροφορίες τις οποίες πρέπει να θυμούνται και τις μεταδίδουν στο επόμενο παιδί που θα μπει. Τονίστε τους ότι πρέπει να μιλούν αργά και καθαρά, παραμένοντας στην απαραίτητες πληροφορίες και χωρίς προσθήκες.

Πείτε τα παρακάτω στο πρώτο παιδί

- Ραντεβού στο σινεμά
- Πήγαινε στην είσοδο
- Πέρασε μπροστά από το κυλικείο που το έχει μια κυρία που τη λένε Δήμητρα
- Μετά, πέρνα μπροστά από τις τουαλέτες
- Πέρνα δίπλα από τη σάλα και θα σε περιμένω στην είσοδο της αίθουσας 1

Ζητήστε από το δεύτερο παιδί που θα μπει στην αίθουσα να ακούσει τις παραπάνω πληροφορίες από το πρώτο παιδί. Αποδεσμεύστε το πρώτο παιδί και καλέστε στην αίθουσα το τρίτο παιδί, το οποίο θα ακούσει τις πληροφορίες από το δεύτερο παιδί. Ζητήστε από το τρίτο παιδί να πει σε όλη την ομάδα τις πληροφορίες και αποδεσμεύστε το.

Ερωτήσεις

- Πώς άλλαξε το μήνυμα;
- Τι δυσκόλεψε τα παιδιά να θυμηθούν σωστά τις οδηγίες;
- Τι θα μπορούσε να έχει γίνει για να διασφαλιστεί ότι οι πληροφορίες θα ακουστούν σωστά;
- Αν αυτή ήταν μια πραγματική συνθήκη, τι θα μπορούσε να συμβεί;

Συζητήστε ως ομάδα τα χαρακτηριστικά της αποτελεσματικής και μη αποτελεσματικής ακρόασης.

Άσκηση: Αποτελεσματική και μη αποτελεσματική ακρόαση

Μοιράστε στα παιδιά το έντυπο που περιέχει τον πίνακα στην επόμενη σελίδα. Πείτε στα παιδιά να βάλουν ένα σημάδάκι στη στήλη «Αποτελεσματική ακρόαση» ή «Μη αποτελεσματική ακρόαση», ανάλογα με την πρόταση σε κάθε γραμμή.

Οι σωστές απαντήσεις φαίνονται στον ακόλουθο πίνακα:

Πρόταση	Αποτελεσματική επικοινωνία	Μη αποτελεσματική επικοινωνία
Επιτρέπετε στο μέρος να ολοκληρώσει αυτό που λέει	✓	
Αναδιατυπώνετε (λέτε με δικά σας λόγια) αυτό το οποίο πιστεύετε ότι σας είπε το μέρος, ώστε να ελέγξετε αν καταλάβατε σωστά	✓	
Ζητήστε από το μέρος να επαναλάβει τι είπε ή θέστε ερωτήσεις όταν δεν καταλαβαίνετε	✓	
Νιώθετε ότι πρέπει να δώσετε συμβουλές ή λύσεις σε προβλήματα		✓
Διαφωνείτε με αυτά που ακούτε		✓
Ανταποκρίνεστε με νεύματα και με οπτική επαφή	✓	
Προσέχετε την γλώσσα του σώματος του μέρους, π.χ. εκφράσεις προσώπου, χειρονομίες	✓	
Επιτρέπετε τις σιωπές, καθώς αποτελούν φυσιολογικό κομμάτι της επικοινωνίας	✓	
Δείχνετε να μην προσέχετε το μέρος ή αφαιρείστε κοιτάζοντας επίμονα το μέρος		✓
Εστιάζετε στα συναισθήματα και όχι μόνον στα γεγονότα. Μαθαίνετε να λέτε «Πώς ένιωσες;»	✓	
Κρίνετε το μέρος		✓
Διακόπτετε το μέρος ή ολοκληρώνετε εσείς τη φράση του		✓

Αποτελεσματική και μη αποτελεσματική ακρόαση

Βάλτε το σύμβολο ✓ στη δεύτερη ή στην τρίτη στήλη ανάλογα με την πρόταση

Πρόταση	Αποτελεσματική επικοινωνία	Μη αποτελεσματική επικοινωνία
Επιτρέπετε στο μέρος να ολοκληρώσει αυτό που λέει		
Αναδιατυπώνετε (λέτε με δικά σας λόγια) αυτό το οποίο πιστεύετε ότι σας είπε το μέρος, ώστε να ελέγξετε αν καταλάβατε σωστά		
Ζητήστε από το μέρος να επαναλάβει τι είπε ή θέστε ερωτήσεις όταν δεν καταλαβαίνετε		
Νιώθετε ότι πρέπει να δώσετε συμβουλές ή λύσεις σε προβλήματα		
Διαφωνείτε με αυτά που ακούτε		
Ανταποκρίνεστε με νεύματα και με οπτική επαφή		
Προσέχετε την γλώσσα του σώματος του μέρους, π.χ. εκφράσεις προσώπου, χειρονομίες		
Επιτρέπετε τις σιωπές, καθώς αποτελούν φυσιολογικό κομμάτι της επικοινωνίας		
Δείχνετε να μην προσέχετε το μέρος ή αφαιρείστε κοιτάζοντας επίμονα το μέρος		
Εστιάζετε στα συναισθήματα και όχι μόνον στα γεγονότα. Μαθαίνετε να λέτε «Πώς ένιωσες;»		
Κρίνετε το μέρος		
Διακόπτετε το μέρος ή ολοκληρώνετε εσείς τη φράση του		

Αναδιατύπωση

Η αναδιατύπωση είναι η επανάληψη αυτών που είπε ο/η ομιλητής/-τρια χρησιμοποιώντας διαφορετικές λέξεις. Έτσι επιβεβαιώνεται ότι ακούσαμε σωστά.

Άσκηση: Εξασκώντας την αναδιατύπωση

Μοιράστε στα παιδιά το έντυπο που περιέχει τον πίνακα της επόμενης σελίδας και ζητήστε τους να αναδιατυπώσουν στη δεύτερη στήλη την κάθε πρόταση της πρώτης στήλης.

Στον ακόλουθο πίνακα δίνονται ενδεικτικά κάποιες απαντήσεις:

Πρόταση	Απόκριση με αναδιατύπωση
Σήμερα γράφω τεστ στα μαθηματικά. Ελπίζω να τα πάω καλά.	Ανησυχείς για τη σημερινή εξέταση;
Στενοχωριέμαι όταν δεν έρχομαι στο σχολείο στην ώρα μου. Μακάρι να μπορούσα να είμαι εκεί νωρίς.	Θα ήθελες να ήσουν πιο συνεπής στην ώρα που θα πηγαίνεις στο σχολείο;
Ποτέ δε με προσκαλούν σε πάρτι. Δε με συμπαθεί κανείς.	Νιώθεις ότι ο λόγος που δεν σε προσκαλούν σε πάρτι είναι επειδή δεν σε συμπαθεί κανείς;
Πώς έγινε να μην συμπεριληφθώ στους σχολικούς αγώνες;	Νιώθεις απογοήτευση επειδή δεν σε επέλεξαν να παίξεις στους σχολικούς αγώνες;
Δε μπορώ να πιστέψω ότι πήρα βραβείο! Οι γονείς μου θα χαρούν πολύ.	Νιώθεις έκπληξη για το γεγονός ότι βραβεύτηκες και χαρά που οι γονείς σου θα νιώσουν υπερήφανοι για σένα;
Ανυπομονώ να έρθουν οι διακοπές.	Έχεις ενθουσιασμό για τις διακοπές;

Αναδιατύπωση

Αναδιατυπώστε στη δεύτερη στήλη τις προτάσεις της πρώτης στήλης.

Πρόταση	Απόκριση με αναδιατύπωση
Σήμερα γράφω τεστ στα μαθηματικά. Ελπίζω να τα πάω καλά.	
Στενοχωριέμαι όταν δεν έρχομαι στο σχολείο στην ώρα μου. Μακάρι να μπορούσα να είμαι εκεί νωρίς.	
Ποτέ δε με προσκαλούν σε πάρτι. Δε με συμπαθεί κανείς.	
Πώς έγινε να μην συμπεριληφθώ στους σχολικούς αγώνες;	
Δε μπορώ να πιστέψω ότι πήρα βραβείο! Οι γονείς μου θα χαρούν πολύ.	
Ανυπομονώ να έρθουν οι διακοπές.	

Σύνοψη όσων ειπώθηκαν

Σύνοψη σημαίνει το δέσιμο όλων των πληροφοριών που δόθηκαν.

Στη σύνοψη είναι σημαντικό τόσο να ειπωθούν ξανά τα γεγονότα και να εκφραστούν τα συναισθήματα του ατόμου που μιλάει. Η σύνοψη μπορεί να βοηθήσει στην περίληψη όσων έχουν ειπωθεί και να δώσει την αίσθηση της προόδου.

Για παράδειγμα:

- Επομένως, αυτό που λέμε είναι...
- Αυτό που λες είναι ότι...
- ...και υποστηρίζεις ότι...
- Μας είπες ότι...και...
- Θα ήθελες να μας πεις για...;

Ξεκαθάρισμα

Αυτό σημαίνει ότι καθαρίζουμε το τοπίο από παρανοήσεις και μπερδέματα. Σημαίνει πως κατανοούμε περισσότερο το πρόβλημα. Οι ερωτήσεις, επίσης, βοηθούν στο ξεκαθάρισμα.

Οι ερωτήσεις είναι είτε κλειστές είτε ανοιχτές.

Οι ερωτήσεις που μπορούν να απαντηθούν με ένα «ναι» ή με ένα «όχι» είναι κλειστές ερωτήσεις.

Για παράδειγμα:

- Νόμιζες πως σε παρενοχλούσε;
- Θύμωσες όταν σου πέταξε το πινέλο της ζωγραφικής;

Οι ερωτήσεις που επιτρέπουν να μας δοθούν περισσότερες πληροφορίες και να βεβαιωθούμε ότι καταλάβαμε, είναι οι ανοιχτές ερωτήσεις.

Για παράδειγμα:

- Τι σκέφτηκες όταν...;
- Πώς ένιωσες για...;
- Πώς ήταν όταν...;
- Τώρα που άκουσες... , πώς νιώθεις;

Άσκηση: Εξερευνώντας τους φόβους, τις ανάγκες και τα συναισθήματα

Ζητήστε από τα παιδιά να χωριστούν σε ζεύγη.

Χρησιμοποιώντας το ακόλουθο σενάριο ζητήστε από το κάθε ζευγάρι να προσπαθήσει να καταλάβει γιατί ανησυχεί ο χαρακτήρας του, ποιες είναι οι ανάγκες του και πώς αισθάνεται για το πρόβλημα. Πριν διαβάσετε το σενάριο στα παιδιά μοιράστε τους το έντυπο που περιλαμβάνει τον πίνακα που βρίσκεται στην επόμενη σελίδα και ζητήστε τους να τον συμπληρώσουν.

Συζητήστε τις απαντήσεις ως ομάδα.

Σενάριο:

Η Ανθή δανείστηκε κάποια χρήματα από τον Γιώργο. Ο Γιώργος της ζήτησε αρκετές φορές να του τα επιστρέψει. Ωστόσο, η Ανθή πάντα είχε κάποια δικαιολογία που δεν του τα δίνει. Μια μέρα, σε κάποιο διάλειμμα, ο Γιώργος μάλωσε με την Ανθή στην προσπάθειά του να της ζητήσει πίσω τα δανεικά. Τα παιδιά που ήταν μπροστά στον καυγά προέτρεψαν τον Γιώργο και την Ανθή να πάνε στη διαμεσολάβηση.

Προτεινόμενες απαντήσεις για τον πίνακα:

Γιατί ανησυχεί η Ανθή; <i>Μην στερέψει από δικαιολογίες καθώς δεν έχει τα λεφτά για να τα επιστρέψει στον Γιώργο</i>	Γιατί ανησυχεί ο Γιώργος; <i>Για το ενδεχόμενο να μην πάρει ποτέ τα χρήματά του πίσω</i>
Τι χρειάζεται η Ανθή; <i>Η Ανθή πρέπει να μάθει πώς αισθάνεται ο Γιώργος</i>	Τι χρειάζεται ο Γιώργος; <i>Να του επιστραφούν τα χρήματα</i>
Ποια είναι τα συναισθήματα της Ανθής; <i>Ενοχές απάθεια δέχεται εκφοβισμό</i>	Ποια είναι τα συναισθήματα του Γιώργου; <i>Ανησυχία αίσθημα εκμετάλλευσης</i>

Ερώτηση: Τι ρόλο παίζουν τα συναισθήματα στη σύγκρουση;

Συμπεράσματα:

- Οι άνθρωποι μπορεί να έχουν προβλήματα με τα συναισθήματα
- Οι άνθρωποι που βρίσκονται σε σύγκρουση έχουν έντονα συναισθήματα
- Τα συναισθήματα ενός ανθρώπου μπορεί να προκαλέσουν τα συναισθήματα του άλλου
- Τα συναισθήματα μπορεί να εμποδίσουν την επίλυση ενός προβλήματος εάν δεν αναγνωριστούν από το άτομο που τα έχει και αν δεν γίνουν κατανοητά

Ξεκαθάρισμα

Ακούστε προσεκτικά το σενάριο και συμπληρώστε τον πίνακα.

Γιατί ανησυχεί η Ανθή;	Γιατί ανησυχεί ο Γιώργος;
Τι χρειάζεται η Ανθή;	Τι χρειάζεται ο Γιώργος;
Ποια είναι τα συναισθήματα της Ανθής;	Ποια είναι τα συναισθήματα του Γιώργου;

Τι είναι ενσυναίσθηση;

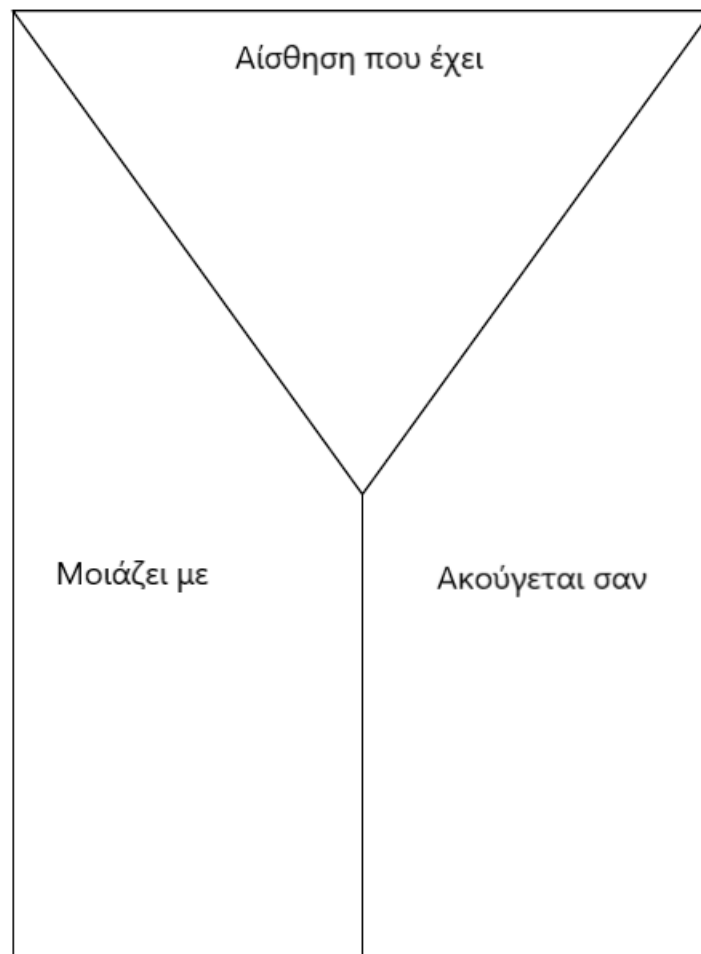
Άσκηση: Καταιγισμός ιδεών – Τι είναι ενσυναίσθηση;

Τα διαγράμματα Υ χρησιμοποιούνται για να εξετάσουμε τι πραγματικά σημαίνει ένας όρος, όπως η ενσυναίσθηση. Το διάγραμμα Υ έχει τρεις περιοχές, ώστε να μπορέσουμε να κατανοήσουμε ποια αίσθηση έχει, πώς μοιάζει και πώς ακούγεται.

Η διαφορά μεταξύ ενσυναίσθησης και συμπάθειας είναι:

Η ενσυναίσθηση αναφέρεται στην πνευματική αναγνώριση των σκέψεων και των συναισθημάτων ενός ατόμου. Είναι η ικανότητα ενός ατόμου να κατανοήσει την οπτική ενός άλλου. Η συμπάθεια αναφέρεται στο αίσθημα της λύπης στη δυσφορία και στα δεινά των άλλων ανθρώπων.

Σχεδιάστε το παρακάτω σχήμα στον πίνακα και ζητήστε από τα παιδιά να σκεφτούν λέξεις και φράσεις που θα μπορούσαν να γραφτούν σε κάθε περιοχή του σχήματος.

Δεύτερη μέρα: Ας εξασκηθούμε!

Τέταρτη συνεδρία: Τα στάδια της διαμεσολάβησης

Επανάληψη

«Διαμεσολάβηση είναι...» επαναλάβετε τον ορισμό.

Ερώτηση: Ποιες δεξιότητες χρειάζεται ένας/μία διαμεσολαβητής/-τρια;

Συμπεράσματα: Ως διαμεσολαβητής/-τρια πρέπει:

- Να ακούω και τις δύο όψεις της ιστορίας ή της σύγκρουσης
- Να είμαι δίκαιος/-η
- Να είμαι αμερόληπτος/-η
- Να βοηθώ το κάθε μέρος να εκφράσει τις ανάγκες του ώστε να μπορέσει να τις δουλέψει και να βρει μια λύση στην οποία θα συμφωνήσουν και τα δύο μέρη
- Να είμαι ουδέτερος/-η και να μην κρίνω

Τα στάδια της διαμεσολάβησης

Υπάρχουν κάποια γενικά στάδια στη διαμεσολάβηση, τα οποία μπορούν να προσαρμοστούν ανάλογα με τις συνθήκες και την ηλικία των παιδιών.

Οι διαμεσολαβητές/-τριες πρέπει να κάνουν τις ακόλουθες προετοιμασίες:

- Να διαμορφώσουν τον χώρο
- Να ελέγξουν το φυσικό περιβάλλον
- Να προετοιμάσουν ή να ελέγξουν έγγραφα
- Να συζητήσουν μεταξύ τους για το πώς θα συνεργαστούν κατά τη διαδικασία

Να θυμάστε τις σημαντικές αρχές/τη φιλοσοφία της διαμεσολάβησης:

- Τα μέρη συμμετέχουν οικειοθελώς
- Τα μέρη ενθαρρύνονται να αναλάβουν την ευθύνη για ό,τι συμβεί στη διαμεσολάβηση, αλλά και μετά από αυτή
- Οι διαμεσολαβητές/-τριες είναι ουδέτερα τρίτα μέρη

Ερώτηση: Τι θα μπορούσαμε να λάβουμε υπόψη μας για τον χώρο όπου θα διεξάγεται η διαμεσολάβηση; Π.χ. προσβασιμότητα σε όλα τα άτομα.

Τα στάδια της διαμεσολάβησης

Εισαγωγή

Οι διαμεσολαβητές/-τριες
συστήνονται.
Ενημερώνουν τα μέρη για τους
κανόνες της διαδικασίας

Το περιστατικό

Τι συνέβη;

Καθορισμός επιλογών: Τι;

Τι θα θέλατε να συμβεί από δω και πέρα;

Διερεύνηση επιλογών:

Ποια;

Το αποτέλεσμα: Πώς;

Επιβεβαίωση της συμφωνίας, υπογραφή
της συμφωνίας

Κλείσιμο

Συγχαίρουμε τα μέρη και
υπενθυμίζουμε ότι η διαδικασία
είναι εμπιστευτική

Πρώτο στάδιο: Εισαγωγή, ενημέρωση για τη διαδικασία και βασικοί κανόνες

Οι διαμεσολαβητές/-τριες συστήνονται στα μέρη

Ομοίως, συστήνονται και τα μέρη

Καθορίζονται βασικοί κανόνες:

- Δίνεται έμφαση στην εμπιστευτικότητα
- Υπογραμμίζεται η ύπαρξη θετικής στάσης στο να βρεθεί λύση
- Συμφωνία να λέγεται η αλήθεια
- Υπογραμμίζεται η αξία του να ακούμε χωρίς να διακόπτουμε
- Είναι σημαντικό να υπάρχει σεβασμός από όλα τα άτομα προς όλα

Ερωτήσεις:

Πώς μπορούν οι διαμεσολαβητές/-τριες να συμβάλλουν στη δημιουργία καλού κλίματος;

Γιατί είναι σημαντικό να εξακριβώσουν τη θέληση των μερών να λάβουν μέρος στη διαδικασία;

Πώς μπορούν οι διαμεσολαβητές/-τριες να εμπνεύσουν σεβασμό στα μέρη;

Δεύτερο στάδιο: Το περιστατικό: Τι συνέβη;

- Αποφασίζεται ποιο μέρος θα ξεκινήσει πρώτο
- Τι συνέβη;
- Πώς ένιωσες;
- Επανάληψη των δύο ερωτήσεων στο άλλο μέρος
- Ο/η διαμεσολαβητής/-τρια συνοψίζει κάθε θέμα
- Ο/η διαμεσολαβητής/-τρια ξαναδιαβάζει μια σύνοψη των ζητημάτων

Ερωτήσεις

Πώς μπορούν οι διαμεσολαβητές/-τριες να συνδέσουν τα ζητήματα χωρίς να εκφράσουν προκατάληψη ή να ασκήσουν κριτική;

Τρίτο στάδιο: Καθορισμός επιλογών: Τι;

- Προς και τα δύο μέρη: Τι θα θέλατε να συμβεί τώρα;

Ερωτήσεις:

Τι είδους γλώσσα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την καταγραφή των επιλογών;

Ποια οφέλη έχει η καταγραφή των επιλογών σε ορατό από όλα τα άτομα σημείο;

Τέταρτο στάδιο: Διερεύνηση επιλογών: Ποια;

- Προς και τα δύο μέρη ξεχωριστά: Ποια επιλογή θα μπορούσε να λειτουργήσει καλύτερα για σένα;
- Μπορεί να λειτουργήσει;

Ερωτήσεις:

Γιατί αυτή η φάση είναι σημαντική για τη διαδικασία;

Τι είδους ερωτήσεις και αναδιατύπωση μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι διαμεσολαβητές/-τριες σε αυτή τη φάση;

Πώς μπορούν οι διαμεσολαβητές/-τριες να εξασφαλίσουν τη μέγιστη δυνατή επικοινωνία των μερών μεταξύ τους;

Πέμπτο στάδιο: Το αποτέλεσμα: Πώς;

- Διαμεσολαβητής/-τρια: «Επομένως συμφωνήσατε...»
- Μέρη: «Συμφωνήσαμε...»

Ερώτηση: Τι είδους γλώσσα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την καταγραφή του αποτελέσματος;

Έκτο στάδιο: Κλείσιμο

- Συγχαρείτε τα μέρη για την προσπάθειά τους να λύσουν το πρόβλημα
- Ενθαρρύνετε τα να προσπαθήσουν να το λύσουν μόνα τους την επόμενη φορά ή να επιστρέψουν στη διαμεσολάβηση αν αντιμετωπίσουν δυσκολία με αυτό
- Πρέπει να επισημανθεί στα μέρη ότι οι διαμεσολαβητές/-τριες σέβονται την εμπιστευτικότητα

Δείγμα σεναρίου

Έρθε η ώρα να εξασκήσουμε όσα μάθαμε.

Το δείγμα σεναρίου είναι ένα παράδειγμα για το πώς δύο διαμεσολαβητές/-τριες ολοκληρώνουν μια συνεδρία διαμεσολάβησης με τη συμμετοχή δύο μερών που έχουν σύγκρουση μεταξύ τους.

Ζητήστε από τέσσερα παιδιά να αναλάβουν τους ρόλους των διαμεσολαβητών/-τριών και των μερών της σύγκρουσης. Αφού ολοκληρωθεί μια φορά το παιχνίδι ρόλων ζητήστε από τα παιδιά να αλλάξουν ρόλους, ώστε τα μέρη να μπουν στη θέση των διαμεσολαβητών/-τριων και οι διαμεσολαβητές/-τριες στον ρόλο των μερών.

Σενάρια

Χρησιμοποιήστε τα σενάρια που υπάρχουν παρακάτω για εξάσκηση και τηρήστε την ανταλλαγή των ρόλων, ώστε όλα τα παιδιά να περάσουν απ' όλους τους ρόλους.

Σε κάθε σενάριο που υλοποιείται ζητήστε από τα υπόλοιπα παιδιά που παρακολουθούν να κρατούν σημειώσεις, ώστε στο τέλος να επισημάνουν τα δυνατά σημεία της συνεδρίας και τα σημεία που χρειάζονται βελτίωση.

Τονίστε στα παιδιά ότι είναι σημαντικό να καταγράφουν και τα θετικά σημεία και όχι μόνον αυτά που χρειάζονται βελτίωση.

Μοιράστε σε κάθε παιδί το παρακάτω δείγμα σεναρίου και δώστε τους κάποιο χρόνο να το διαβάσουν μόνα τους.

Δείγμα σεναρίου

Δείγμα παιχνιδιού ρόλων: Προβλήματα στη φιλία

Σενάριο: Ο Γιώργος αγοράζει ένα σακουλάκι πατατάκια από το κυλικείο. Η Μαρία πέφτει πάνω του και τα πατατάκια πέφτουν στο πάτωμα. Ο Γιώργος αποκαλεί τη Μαρία «ηλίθια» και ξεκινάει καυγάς μεταξύ τους. Συμφωνούν και οι δύο να πάνε στη διαμεσολάβηση. Η Μαρία και ο Γιώργος είναι καλοί φίλοι.

Μαρία: Ο Γιώργος μου φώναξε και θύμωσε. Ένα ατύχημα ήταν και ζήτησα συγγνώμη, αλλά δεν με άκουγε. Δεν χρειαζόταν να γίνει τόσο κακός!

Γιώργος: Η Μαρία επίτηδες μου έριξε κάτω τα πατατάκια! Δεν αγοράζω συνήθως πράγματα από το κυλικείο, γι' αυτό θύμωσα.

Πρώτο στάδιο: Εισαγωγή, ενημέρωση για τη διαδικασία και βασικοί κανόνες
--

Δ1*: Είμαι ο/η... Καλώς ήρθατε στη διαμεσολάβηση.

Δ2*: Είμαι ο/η ... Σας καλωσορίζω και εγώ στη διαμεσολάβηση. Πώς σας λένε;

Μαρία: Με λένε Μαρία.

Γιώργος: Με λένε Γιώργο

Δ1: Η επιλογή σας να έρθετε στη διαμεσολάβηση δείχνει τη θέλησή σας να δώστε λύση στο πρόβλημά σας. Εμείς δεν θα πάρουμε τη θέση κανενός. Ο ρόλος μας δεν είναι να σας λύσουμε το πρόβλημα, αλλά να σας βοηθήσουμε να βρείτε εσείς τη λύση που θα λειτουργούσε για σας. Είναι ξεκάθαρο αυτό;

Μαρία: Ναι

Γιώργος: Ναι

Δ2: Υπάρχουν κάποιοι βασικοί κανόνες που πρέπει να γίνονται σεβαστοί, ώστε να εξελιχθεί σωστά η διαδικασία:

- επικοινωνούμε με ευγένεια και λέμε τα γεγονότα
- ακούμε το άτομο που μιλάει χωρίς να το διακόπτουμε
- έχουμε θέληση να λύσουμε το πρόβλημα
- αναλαμβάνουμε την ευθύνη σε αυτό που θα συμφωνήσουμε να γίνει

* Δ1: Διαμεσολαβητής/-τρια 1

Δ2: Διαμεσολαβητής/-τρια 2

Γιώργο, συμφωνείς με όλα αυτά που άκουσες;

Γιώργος: Ναι.

Δ2: Μαρία, συμφωνείς με όσα άκουσες;

Μαρία: Ναι.

Δεύτερο στάδιο: Το περιστατικό: Τι συνέβη;

Δ1: Ποιος/-α θα ήθελε να ξεκινήσει;

Γιώργος: Εγώ.

Δ1: Μαρία, είσαι εντάξει να ξεκινήσει ο Γιώργος;

Μαρία: Ναι, ας ξεκινήσει.

Δ1: Γιώργο, πες μας τι συνέβη.

Γιώργος: (Ο Γιώργος περιγράφει τι συνέβη από τη δική του οπτική) Σπανίως αγοράζω πράγματα από το κυλικείο, αλλά σήμερα είπα να πάρω πατατάκια. Όταν γύρισα να φύγω η Μαρία έπεσε πάνω μου με φόρα και μου τα έριξε όλα κάτω.

Δ1: Πώς ένιωσες με αυτό που συνέβη;

Γιώργος: (Ο Γιώργος εκφράζει τα συναισθήματά του) Απογοητεύτηκα πολύ και θύμωσα πολύ.

Δ1: (Σύνοψη και ξεκαθάρισμα των όσων είπε ο Γιώργος) Αυτό που ακούω, Γιώργο, είναι πως μόλις αγόρασες τα πατατάκια η Μαρία επίτηδες έπεσε πάνω σου με αποτέλεσμα να πέσουν όλα στο πάτωμα. Είναι ακριβές αυτό που λέω;

Γιώργος: (Απαντάει ναι ή όχι και συμπληρώνει αν χρειάζεται) Ναι, σωστά.

Δ2: Ευχαριστούμε Γιώργο που μας είπες την οπτική σου και ευχαριστούμε Μαρία που την άκουσες. Μαρία, μπορείς να μας πεις και συ για το συμβάν;

Μαρία: (Η Μαρία περιγράφει τι συνέβη από τη δική της οπτική) Είδα τον Γιώργο στο κυλικείο και πήγα να τον χαιρετίσω, κάποιος με έσπρωξε, έπεσα πάνω του γι' αυτό του έπεσαν τα πατατάκια. Άρχισε να μου φωνάζει και να με λέει ηλίθια. Του ζητούσα συγγνώμη, αλλά δεν άκουγε.

Δ2: Πώς ένιωσες με αυτό που συνέβη;

Μαρία: Ένωσα άσχημα που δε μπόρεσε να φάει τα πατατάκια του, όμως με πείραξε πολύ που έγινε τόσο κακός απέναντί μου, ενώ ήταν απλώς ένα ατύχημα. Νόμιζα πως ήμασταν φίλοι.

Δ2: (Σύνοψη και ξεκαθάρισμα των όσων είπε η Μαρία) Αυτό που ακούω, Μαρία, είναι ότι κάποιος σε έσπρωξε και αυτός ήταν ο λόγος που έπεσες πάνω στον Γιώργο. Είναι ακριβές αυτό που λέω;

Μαρία: (Απαντάει ναι ή όχι και διορθώνει αν χρειάζεται) Ναι, και ζήτησα συγγνώμη.

Δ2: Ευχαριστούμε, Μαρία, που μας είπες τα γεγονότα από τη δική σου μεριά και ευχαριστούμε Γιώργο και εσένα που τα άκουσες. Τώρα θα κάνω μια σύνοψη όσων άκουσα και από τους δυο σας.

(Σύνοψη όσων ακούστηκαν από τα δύο μέρη) Γιώργο, νιώθεις απογοήτευση και θυμό επειδή δε μπόρεσες να φας τα πατατάκια, τα οποία δεν τρως συχνά. Μαρία, δεν ήθελες να στερήσεις από τον Γιώργο τα πατατάκια του και νιώθεις ενοχλημένη επειδή σου φώναξε, ενώ επρόκειτο για ατύχημα και ενώ ζήτησες συγγνώμη. Είναι ακριβή αυτά που λέω;

Υπάρχει κάτι που θα ήθελες να συμπληρώσεις, Γιώργο;

Γιώργος: Όχι.

Δ2: Υπάρχει κάτι που θα ήθελες να συμπληρώσεις, Μαρία;

Μαρία: Όχι.

Τρίτο στάδιο: Καθορισμός επιλογών: Τι;

Δ1: Τώρα που έχουμε και τις δύο οπτικές του συμβάντος θα θέλαμε να σας ζητήσουμε να σκεφτείτε ορισμένες επιλογές οι οποίες θα μπορούσαν να λύσουν το ζήτημα μεταξύ σας και να σας κάνουν να νιώσετε καλύτερα.

Μαρία, τι θα ήθελες να συμβεί από δω και πέρα; Μπορείς να πεις οτιδήποτε έχεις στο μυαλό σου. Σκέψου πράγματα που θα μπορούσαν να ωφελήσουν και τους δυο σας.

Μαρία: (Παίρνει κάποιο χρόνο για να σκεφτεί λύσεις) Θα μπορούσα ίσως να του αγοράσω ένα σακουλάκι πατατάκια την επόμενη φορά που θα έχω χρήματα. Και θα το έκανα με χαρά αν μου ζητούσε συγγνώμη για τον τρόπο που μου μίλησε.

Δ1: Ευχαριστούμε, Μαρία. Εσύ, Γιώργο;

Γιώργος: (Παίρνει κάποιο χρόνο να σκεφτεί λύσεις) Δεν χρειάζεται να μου αγοράσει πατατάκια, ας το ξεχάσουμε.

Μαρία: Τι θα έλεγες να μοιραζόμασταν ένα σακουλάκι πατατάκια και να ζητήσουμε συγγνώμη ο ένας στον άλλον;

Γιώργος: Ακούγεται καλή ιδέα.

Δ1: Σας ευχαριστούμε και τους δύο. Μήπως έχετε και άλλες ιδέες να προτείνετε;

Μαρία: Όχι.

Γιώργος: Όχι.

Τέταρτο στάδιο: Διερεύνηση επιλογών: Ποια;

Δ2: (Σύνοψη των επιλογών που δόθηκαν από τα μέρη) Επομένως, η μία ιδέα είναι η Μαρία να αγοράσει ένα σακουλάκι πατατάκια στον Γιώργο και εκείνος να της ζητήσει συγγνώμη που της μίλησε άσχημα. Η άλλη ιδέα είναι να μοιραστείτε ένα σακουλάκι πατατάκια και να ζητήσετε συγγνώμη ο ένας στον άλλον.

Μαρία, ποια από τις δύο λύσεις θα ήταν καλύτερη για εσένα;

Μαρία: Προτιμώ να μοιραστούμε ένα σακουλάκι πατατάκια και να ζητήσουμε συγγνώμη ο ένας από τον άλλον.

Δ2: Γιώργο, πώς σου ακούγεται αυτό; Ποια λύση θα ήταν καλύτερη για εσένα;

Γιώργος: Ναι, αυτή τη λύση την προτιμώ κι εγώ.

Σε περίπτωση που τα μέρη δεν έχουν να προτείνουν καμία λύση, μπορείτε να τερματίσετε τη διαδικασία, να προτείνετε στα μέρη να σκεφτούν κι αν το επιθυμούν να έρθουν στη ξανά στη διαμεσολάβηση. Μετά, ενημερώνετε και τον/τη συντονιστή/-τρια εκπαιδευτικό του προγράμματος.

Πέμπτο στάδιο: Το αποτέλεσμα: Πώς;

Δ1: Επομένως, συμφωνήσατε να αγοράσετε ένα σακουλάκι πατατάκια, να τα μοιραστείτε και να ζητήσετε συγγνώμη ο ένας από τον άλλον. Πότε θα το κάνετε αυτό;

Μαρία: Ναι, σε αυτό συμφωνήσαμε. Γιώργο, τι λες να το κάνουμε αύριο;

Γιώργος: Δεν θα έχω άλλα λεφτά μέχρι την Πέμπτη. Μπορούμε να το κάνουμε την Παρασκευή;

Μαρία: Βέβαια!

Έκτο στάδιο: Κλείσιμο

Δ1: Παιδιά, είναι υπέροχο ότι μπορέσατε να φτάσετε σε μια συμφωνία η οποία σας χαροποιεί και τους δύο. Μπορείτε να υπογράψετε ένα συμβόλαιο (υπάρχει παρακάτω). Η διαδικασία είναι εμπιστευτική και δεν θα ειπωθεί σε άλλα άτομα τίποτα απ' όσα ακούστηκαν εδώ.

Μετά το κλείσιμο, κρατάτε το συμβόλαιο και ενημερώνετε τον/την συντονιστή/-τρια εκπαιδευτικό για τα βασικά της διαδικασίας (π.χ. αν τηρήθηκαν οι κανόνες, αν υπήρχαν οποιαδήποτε προβλήματα κατά τη διαδικασία κτλ.)

Συμβόλαιο

Ημερομηνία: _____

Διαμεσολαβητές/-τριες: _____

Μέρη: _____

Βασικά σημεία σύγκρουσης:

Συμφωνία

Μέρος 1^ο _____ (όνομα)

Συμφωνώ στα ακόλουθα:

Υπογραφή

Μέρος 2^ο _____ (όνομα)

Συμφωνώ στα ακόλουθα:

Υπογραφή

Φόρμα αναφοράς

Ως συντονιστής/-τρια εκπαιδευτικός του προγράμματος, ζητήστε από τους/τις διαμεσολαβητές/-τριες να σας βοηθήσουν να συμπληρώσετε

1. Η συμπεριφορά των μερών ήταν προς την κατεύθυνση της επίλυσης της σύγκρουσης;

2. Πώς νιώσατε σε κάθε στάδιο της διαμεσολάβησης;

Δ1:

Δ2:

3. Άλλα σχόλια και παρατηρήσεις

Παιχνίδια ρόλων

Παιχνίδι Ρόλων 1: Κουτσομπολιά και διάδοση φημών

Σενάριο:

Η Κατερίνα είναι μαθήτρια της Γ' Γυμνασίου και την απασχολεί πολύ το θέμα της εμφάνισης. Νιώθει υπερήφανη για το γεγονός ότι όλοι/-ες οι φίλοι/-ες της φορούν μοντέρνα ρούχα, είναι άτομα δημοφιλή στο σχολείο και ακούν την πιο cool μουσική. Μία από τις φίλες της, η Άννα, έφερε στην παρέα την Ζωή. Η Ζωή είναι μια ήσυχη, χαμηλών τόνων κοπέλα, πολύ αφοσιωμένη στα μαθήματα και με ελάχιστο διαθέσιμο χρόνο για τη μόδα και τη μουσική. Διαφέρει από την υπόλοιπη παρέα και η Κατερίνα δεν τη νιώθει μέρος της ομάδας και κατά βάθος δεν θέλει τη Ζωή ανάμεσά τους.

Μια μέρα, η Κατερίνα προσέχει ότι η Ζωή δεν έχει φέρει φαγητό μαζί της. Η Κατερίνα σχολιάζει σε μερικές φίλες της το γεγονός χαρακτηρίζοντας την Ζωή ανορεξική. Πολύ σύντομα όλη η τάξη αρχίζει να συζητά το «πρόβλημα» της Ζωής κάνοντάς τη να αισθάνεται ντροπή και δυσφορία.

Η Ζωή αντιλαμβάνεται τι έχει συμβεί και με έντονο τρόπο ζητά τον λόγο από την Κατερίνα. Τα δύο κορίτσια συμφωνούν να πάνε στη διαμεσολάβηση μετά από προτροπή της διευθύντριας του σχολείου.

Παιχνίδι Ρόλων 2 : Προσβολές και απώλεια προσωπικών αντικειμένων

Σενάριο:

Ο Ηλίας είναι ένα ήσυχο άτομο που αποφεύγει τις συγκρούσεις. Επιλέγει την ειρήνη. Είναι πολύ καλός μαθητής και αφιερώνει πολύ χρόνο στη μελέτη. Είναι πολύ κοντά με την οικογένειά του και του αρέσει να διασκεδάζουν όλοι μαζί. Ο Ηλίας χρειάζεται κάποιες φορές να αντιμετωπίσει προσβλητικά σχόλια από ορισμένα παιδιά του σχολείου του επειδή δεν συνηθίζει να κάνει αυτά που κάνουν άλλα παιδιά στην ηλικία του.

Κάποια μέρα ένας συμμαθητής του σχολίαζε αρνητικά την καινούργια σχολική τσάντα του Ηλία και σε ένα διάλειμμα του την πέταξε έξω από το παράθυρο. Ο Ηλίας το είπε στον εφημερεύοντα εκπαιδευτικό και εκείνος πρότεινε τη διαμεσολάβηση. Τα αγόρια δέχτηκαν.

Παιχνίδι Ρόλων 3: Πειράγματα

Σενάριο:

Η Ανίσα πηγαίνει στη Α' Γυμνασίου και μόλις μετακόμισε στην περιοχή. Προσπαθεί να προσαρμοστεί και να κάνει νέες παρέες στο σχολείο. Η Ανίσα προέρχεται από μουσουλμανική οικογένεια και τηρεί κάποιες παραδόσεις στο ντύσιμο, σε κάποιες διατροφικές συνήθειες κ.α. Η Φανή είναι η διπλανή της και κάποιες φορές σχολιάζει τα ρούχα και τις συνήθειες της Ανίσας. Η Ανίσα αισθάνεται άβολα με τα σχόλια και ενώ συμπαθεί τη Φανή της επιτίθεται λεκτικά και της ζητά να σταματήσει να κάνει σχόλια. Τα δύο κορίτσια μαλώνουν. Τα παρευρισκόμενα παιδιά στον καυγά προτρέπουν τα κορίτσια να πάνε στη διαμεσολάβηση. Τα κορίτσια δέχονται.